

Planiranje porodice i seksualno i reproduktivno zdravlje

Sadržaj:

- **Definisanje planiranja porodice**
- **Zdravstvene dobrobiti planiranja porodice**
- **Osnovni zdravstveni principi planiranja porodice**
- **Definicije seksualnog i reproduktivnog zdravlja**

Kako bi se ova priča završila sa i bez Vaše intervencije?

Ana ima 18 godina i učenica je četvrtog razreda gimnazije. Dolazi kod Vas za opravdanje jer nije išla u školu prethodna tri dana.

Ana je Vaš pacijent od 7. godine i Vi znate da ona ranije nije neopravdano odsustvovala iz škole. Kada je pitate za objašnjenje, Ana Vam poverava da se zaljubila u Marka. Ona ima 23 godine i zaposlen je.

Marko namerava da se oženi Anom kada ona zatrudni. S druge strane, Ana bi želela da nastavi s školovanjem, jer je odličan đak i želela bi da postane profesor u školi.

Šta je planiranje porodice?

- Pravo svih parova i pojedinaca da **slobodno i odgovorno** odluče o broju dece i razmaku između porođaja.
- Pravo svih osoba na informacije, obrazovanje i sredstva da to učine.

*Druga svetska populaciona konferencija,
Beograd 1965.g.*

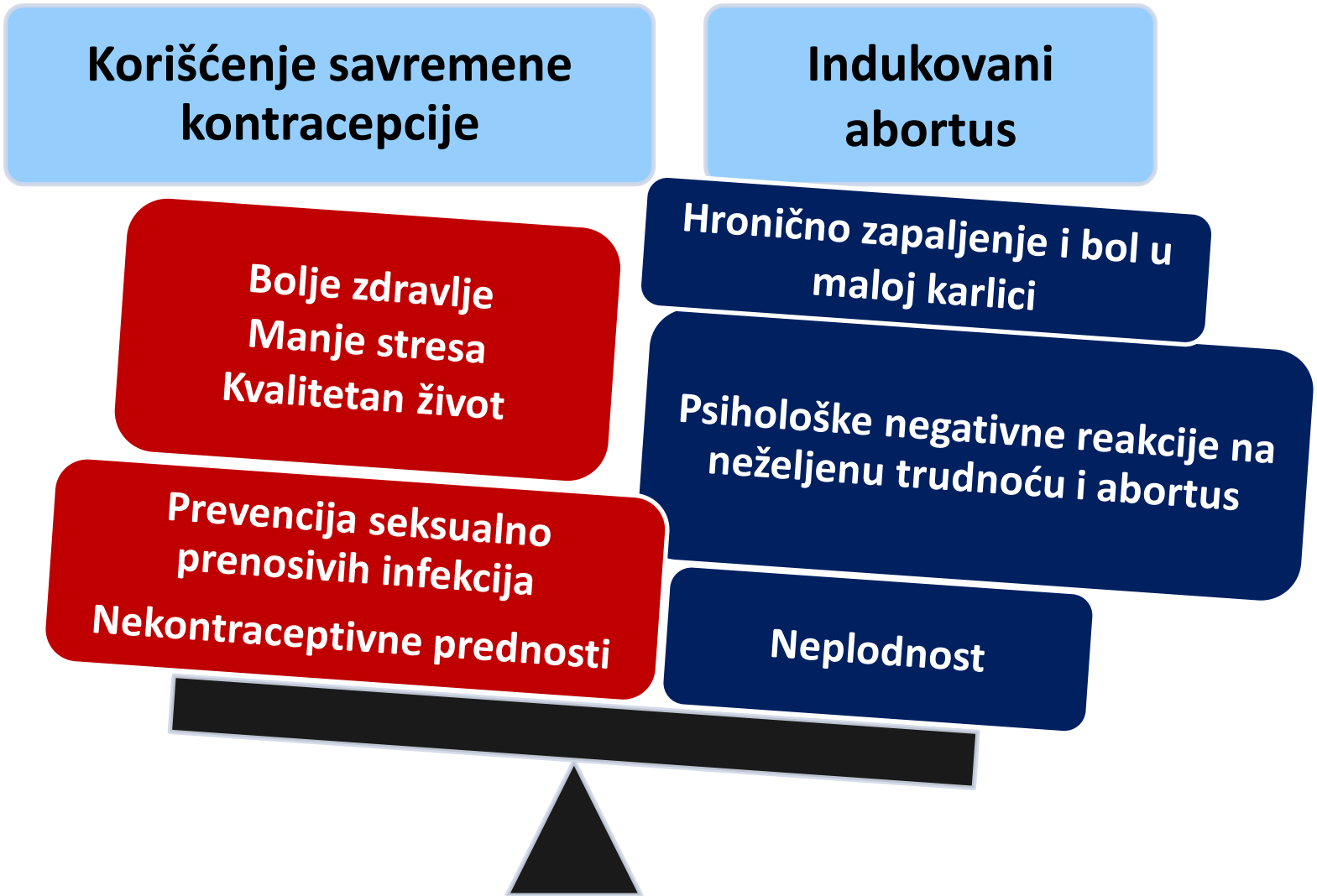
Kako ostvariti ciljeve planiranja porodice?

1. Planiranjem trudnoća upotrebom kontraceptivnih metoda
2. Odgovarajućom perinatalnom zaštitom (počinje pre koncepcije)
3. Lečenjem neplodnosti

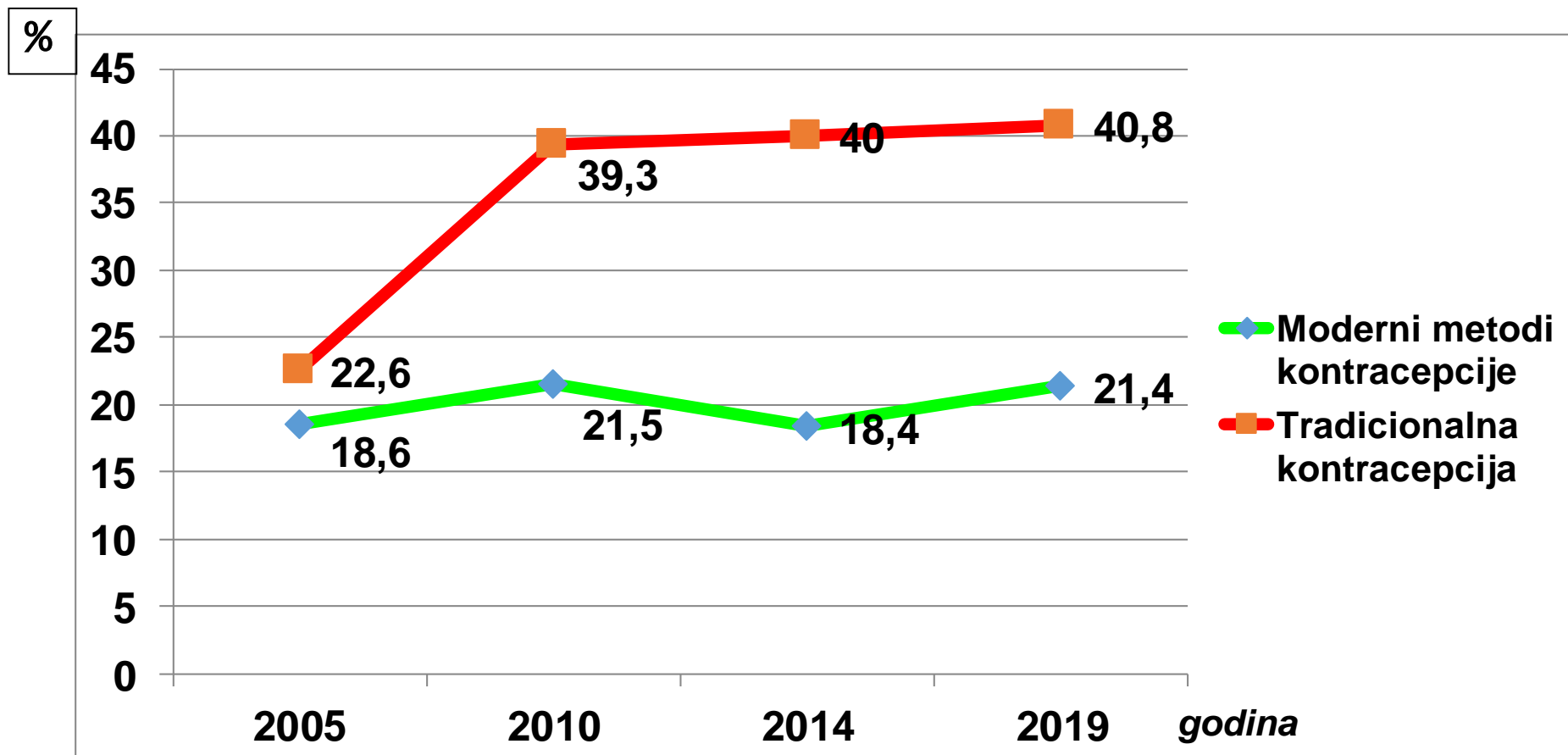
Najvažnija zdravstvena korist planiranja porodice - očuvanje i unapređenje zdravlja i dobrobiti žena i dece.

**OVAJ KURS ĆE SE PRVENSTVENO BAVITI SAVREMENIM PRISTUPOM
PROPISIVANJU KONTRACEPCIJE.**

Uticaj različitih metoda kontrole rađanja na plodnost

Kontraceptivna prevalencija u Srbiji (MICS 3-6)

Stopa ukupnog fertiliteta: 1,5 (deteta po ženi)

Efikasna kontracepcija
~ 1/5 parova

Procene: 2,9 abortusa po ženi

Najzdravije vreme da žena ostvari trudnoće

- Između 18 i 34 godina.
- Najmanje 24 meseca posle porođaja.
- Najmanje 6 meseci posle spontanog pobačaja.

Osnovni zdravstveni principi planiranja porodice

- **NE – PRERANO (pre 18 godina)**
- **NE– PREKASNO (posle 35 godina)**
- **NE – PREVIŠE (više od 4 deteta)**
- **NE – PREČESTO (razmak < 2 godine između trudnoća)**

REDUKUJE MATERINSKU SMRTNOST ZA NAJMANJE JEDNU TREĆINU.

Rađanje pre 18. godine

- **Češće komplikacije trudnoće** – trudnoćom indukovana hipertenzija (PIH), anemija, urinarne infekcije, spontani pobačaji
- **Češće komplikacije porođaja** - prevremeni porođaji, novorođenče niske težine, povrede karlice i mekih tkiva (rektovaginalne fistule)
- **Češće komplikacije u razvoju deteta** – nezgode, crevne infekcije, hospitalizacije

Rađanje posle 35. godine

- **Češće komplikacije toka i ishoda trudnoće** usled: preegzistirajućih hroničnih bolesti majke, hipertenzije, gestacionog dijabetesa melitusa, češće blizanačke trudnoće
- **Veći rizik za rađanje deteta** sa genetskim poremećajima (npr. sindromom Down) i autizmom

Rođanje prečesto i premnogo

- **Češće komplikacije trudnoće** – anemija, spontani pobačaji, prevremeni porođaji
- **Češće komplikacije porođaja** – abrupcija placente, atonija uterusa, rektovaginalne fistule i druge povrede, operativno završavanje porođaja
- **Češće umiranje dece** – dvostruko češće ako je razmak između porođaja manji od dve godine

Kako biste kao zdravstveni radnik postupili?

Maja kod Vas dovodi na redovnu kontrolu svoju bebu uzrasta 5 meseci. To je njeno drugo dete, prvo ima dve godine.

Maja Vam se čini iscrpljenom i bleđa je.

Maja ne radi, a njen suprug ima povremene poslove. Oni žive zajedno sa roditeljima njenog supruga. Maja vodi računa o deci, mada bi volela da se zaposli u budućnosti.

Uprkos tome što ne planira novu trudnoću, ne koristi kontracepciju, jer o tome malo zna.

Reproduktivno zdravlje – stanje potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustva bolesti i nesposobnosti u oblasti reproduktivnog sistema, njegovih funkcija i procesa u svim stadijumima života jedne osobe.

- **Preduslov reproduktivnog zdravlja – ispunjenje PRAVA na:**
 - **informisanost**
 - **mogućnost izbora metoda kontracepcije koji je bezbedan, pristupačan i prihvatljiv**
 - **dostupnost odgovarajućih zdravstvenih službi**

*UNFPA. International Conference on Population and Development –
Program of Actions. New York: UNFPA, 1995*

Kako biste kao zdravstveni radnik postupili?

Marija dolazi kod Vas zbog gušobolje. Ona ima 16 godina i živi u domu za učenike.

Tokom pregleda, Vi ste primetili modrice na njenom vratu za koje pretpostavljate da su nastale pri petingu. Kada je pitate da li je zaljubljena, ona Vam kaže ima mladića koji je tri godine stariji.

Marija Vam poverava da je njen mladić veoma ljubomoran i da je čak povremeno i udari kada se napije. Oni ne koriste zaštitu od trudnoće jer njen mladić misli da samo prostitutke koriste kondome i kontraceptivne pilule.

Seksualno zdravlje – stanje fizičkog, emocionalnog, mentalnog i socijalnog blagostanja u odnosu na seksualnost;

- **Seksualno zdravlje podrazumeva :**
 - **pozitivan pristup i poštovanje seksualnosti i seksualnih veza**
 - **mogućnost za ostvarivanje zadovoljavajućih i bezbednih seksualnih iskustava, oslobođenih prisile, diskriminacije i nasilja.**
- **Seksualno zdravlje je bitno tokom celog života, ne samo u reproduktivnom periodu (mladi i stariji).**

Zaključak

- **Mladi, žene i parovi imaju pravo da budu informisani o prednostima planiranja porodice savremenom kontracepcijom i osnovnim zdravstvenim principima planiranja porodice.**
- **Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja je važna oblast delovanja zdravstvenih radnika, pa stoga treba koristiti svaku priliku za odgovarajuće informisanje i savetovanje mladih, žena i parova.**
- **Svim osobama treba obezbediti zaštitu od zlostavljanja i pružiti podršku za razvoj i ostvarivanje bezbedne i zadovoljavajuće seksualnosti.**